

het levensverhaal van *Jezus*
domino-opdracht

(inclusief docentenhandleiding)

Het levensverhaal van Jezus

Domino-opdracht

In deze opdracht doorlopen leerlingen aan de hand van kunstwerken de belangrijkste momenten in het levensverhaal van Jezus. De dominovorm van deze opdracht zorgt ervoor dat alle leerlingen actief deelnemen en alert zijn op het verhaal.

Tijdsduur

Ca. 30 minuten

Doelen

- Leerlingen krijgen inzicht in de belangrijkste momenten van het levensverhaal van Jezus
- Leerlingen leren visuele aspecten te koppelen aan inhoudelijke teksten

Beginsituatie

Bovenbouw havo/vwo, maar ook inzetbaar in de onderbouw.

Voorkennis van het levensverhaal van Jezus is een pré, de opdracht dient dan als een verdiepende herhaling. De opdracht ook een introductie vormen op het thema christendom of gebruikt worden als een eenmalige kennismaking met het verhaal van Jezus.

Voorbereiding

- De opdracht kent 18 kaarten. Zorg voor een dusdanige verdeling in de klas dat elke leerling of duo in ieder geval één kaart heeft. Werk maximaal in duo's, met grotere groepjes neemt de actieve deelname snel af.
- Print de dominobladen, bij voorkeur in kleur.

Instrueren

- Wat:* Het doorlopen van de belangrijkste momenten in het levensverhaal van Jezus.
- Hoe:* Er wordt telkens een omschrijving voorgelezen door een leerling. Iedereen let op of de afbeelding op de eigen kaart overeenkomt met de voorgelezen beschrijving. Wiens afbeelding past, leest vervolgens de omschrijving op de eigen kaart voor, waarna iedereen weer oplet of de daarbij behorende afbeelding op de eigen kaart voorkomt, etc.
- Waarom:* Het levensverhaal van Jezus is een centraal thema in het christendom en veelvuldig afgebeeld in allerlei kunstwerken. In vroeger tijden sprak één afbeelding boekdelen voor christelijke gelovigen: zij wisten precies welk Bijbelverhaal werd afgebeeld en welke boodschap daarachter zat. Met deze opdracht leren we het verhaal van Jezus (beter) kennen.

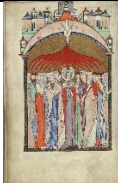
Uitvoeren

- Deel alle 18 kaarten uit.
- Zorg dat je weet aan welke leerling(en) je de kaart met de omschrijving van de Annunciatie hebt gegeven: dit is het startpunt als je het verhaal chronologisch wilt laten verlopen. Deze kaart heeft links de omschrijving van Annunciatie en rechts de afbeelding passend bij Pinksteren.
- De leerling leest de omschrijving van de Annunciatie voor. De andere leerlingen kijken goed op hun kaart om te bepalen of de afbeelding op de eigen kaart overeenkomt met de voorgelezen beschrijving. De leerling die meent dat dat het geval is, licht vervolgens toe wat er op de kaart te zien is en waarom dit past bij de voorgelezen omschrijving. Vervolgens leest deze leerling de omschrijving op de linkerkant van de eigen kaart voor, waarna de procedure zich herhaalt totdat alle kaarten zijn geweest.
- Eventueel kan de docent met behulp van het antwoordmodel bijsturen.

Nabespreken

Het nabespreken vindt plaats tijdens de opdracht: elke leerling legt uit waarom de afbeelding op de kaart past bij de voorgelezen omschrijving

Antwoordmodel

Verhaal	Afbeelding	Toelichting	Verhaal	Afbeelding	Toelichting
Annunciatie		Engel vertelt Maria van de zwangerschap. De duif is het symbool van de Heilige Geest (waardoor Maria zwanger wordt)	Jezus in de tempel van Jeruzalem		Jezus slaat de handelaren weg van de vloer van de tempel.
Geboorte van Jezus		Baby Jezus in een stal, die aanbeden wordt door koningen en engelen. De vuurbal is geen ster, maar een komeet.	Laatste Avondmaal		Jezus is gezeten aan een tafel met voedsel tezamen met zijn volgelingen. Ook het voeten wassen wordt afgebeeld.
Vlucht naar Egypte		Jozef en Maria reizen met baby Jezus op een ezel.	Judaskus		Omgeven door soldaten wordt Jezus gekust door Judas.
Doop van Jezus		Johannes de Doper doopt Jezus in de rivier Jordaan. De duif is de Heilige Geest die neerdaalt.	Pontius Pilatus		Jezus staat voor Pontius Pilatus die zijn handen in onschuld wast.
40 dagen in de woestijn		De gehoorde figuur is de duivel die Jezus op de proef stelt: hij heeft een steen in handen dat in brood veranderd moet worden	Kruisweg		Beschimpt door Romeinse soldaten, valt Jezus met het kruis. Een man (Simon van Cyrene?) lijkt hem te willen helpen.
Bruiloft in Kana		Er is een feest gaande. Jezus wijst naar de kruiken waar water in wijn wordt veranderd.	Kruisiging		Jezus hangt aan het kruis. Onderaan het kruis dobbelen de Romeinse soldaten. Eén soldaat doorboort Jezus met zijn speer.
Bergrede		Gezeten op een berg spreekt Jezus een groep mensen toe.	Opstanding uit de dood		Aan de linkerkant is het geopende rotsgraf te zien. Maria Magdalena knielt voor de herrezen Jezus.
Opwekking van Lazarus		Jezus maakt een zegenend gebaar waardoor de dode uit het graf komt.	Hemelvaart		Bovenaan de afbeelding zijn de voeten van Jezus te zien die naar de hemel gaat.
Palmpasen		Gezeten op een ezel rijdt Jezus de stad Jeruzalem binnen.	Pinksteren		Vanuit de duif (Heilige Geest) lopen lijnen naar de apostelen. Dit symboliseert de kracht van de Heilige Geest waarmee de apostelen bezielde worden.

De Romeinse keizer Augustus beveelt in deze tijd dat er een volkstelling moet worden gehouden. Zo weet hij hoeveel mensen er in de provincie Judea wonen en hoeveel belasting hij dus binnen kan halen. Maria en Jozef wonen in Nazareth, maar moeten voor de volkstelling naar Bethlehem, omdat Jozef daar is geboren. Aangekomen in Bethlehem, zijn alle herbergen vol en is er voor het echtpaar geen plaats. Zij kunnen wel in een stal overnachten.

Die nacht wordt Jezus geboren. Hij is onbevlekt ontvangen: geboren zonder de erfzonde. De stamboom van Jezus kan via Jozef worden herleid tot David en zelfs verder terug tot Abraham. De nacht van de geboorte is een rustige nacht. Herders in het open veld zien engelen in de hemel die zingen over de geboorte van de Heiland, de Messias, de Verlosser. De herders bezoeken de stal. Volgens het evangelie van Lukas vinden ook drie wijze koningen uit het Oosten hun weg naar de stal. Zij worden geleid door een heldere ster.

Onbekende maker, ca. 1420.

Door de drie koningen komt ook koning Herodes, die voor de Romeinen Judea bestuurde, het nieuws van de geboorte van de 'koning der Joden' ter ore. Uit vrees voor zijn eigen troon geeft Herodes het bevel alle pasgeboren baby's in Bethlehem te doden. Jozef en Maria krijgen echter een waarschuwing van een engel en vluchten naar Egypte. Wanneer Herodes dood is (zo'n vier jaar later), keren zij terug naar Nazareth, in de provincie Galilea.

Giotto ca 1304

Als Jezus ongeveer 30 jaar oud is, komt hij in contact met zijn neef Johannes de Doper. Tijdens het leven van Jezus is de spanning vanwege de Romeinse overheersing groot. Het geloof in de spoedige komst van de Messias is daarom groot en velen bereiden zich daar op voor. Sommige mensen, zoals Johannes de Doper, menen dat zij er goed aan doen zich af te zonderen van de samenleving. Johannes laat de mensen weten dat zij een nieuw leven moeten beginnen omdat het koninkrijk van God nabij is. Veel mensen komen naar hem toe om zich te laten dopen in de rivier de Jordaan. Zo zijn zij gereinigd van hun zonden. Heel veel mensen geloven dat Johannes de Messias is, maar dit ontkent hij.

Jezus hoort de verhalen over Johannes en besluit zich te laten dopen. Op het moment dat Johannes Jezus doopt, splijt de hemel open en daalt de Heilige Geest in de vorm van een duif neer. Er klinkt een stem uit de hemel die zegt: "Jij bent mijn enige Zoon, de man naar mijn hart". Jezus weet nu wat zijn doel in het leven is: het verkondigen van het woord van God.

Joos van Cleve ± 1485-1540/1541

Jezus trekt zich ter voorbereiding op zijn taak veertig dagen terug in de woestijn. Daar stelt de duivel hem op de proef: om te bewijzen dat hij de Zoon van God is, moet Jezus stenen in brood veranderen. Daarna wil de duivel dat Jezus zich van een hoge tempel werpt om te testen of engelen hem zullen redden. Ook probeert de duivel Jezus van zijn geloof af te brengen door hem te verleiden met alle rijkdommen in de wereld. Jezus weet echter alle verleiding van de duivel te weerstaan.

Andrea del Verrocchio ca. 1472 – 1475

Het bewijs dat Jezus de Zoon van God is, ligt in de wonderen die hij verricht. Het eerste wonder vindt plaats op de bruiloft van een familielid in de plaats Kana. Wanneer de wijn op is, weet Jezus de vaten water te veranderen in wijn. Voor gelovigen staan deze verandering van water in wijn symbool voor de transformatie van het tijdelijke in het eeuwige, van het aardse in het hemelse en van het menselijke in het goddelijke.

Juan de Flandes, ca. 1500/1504

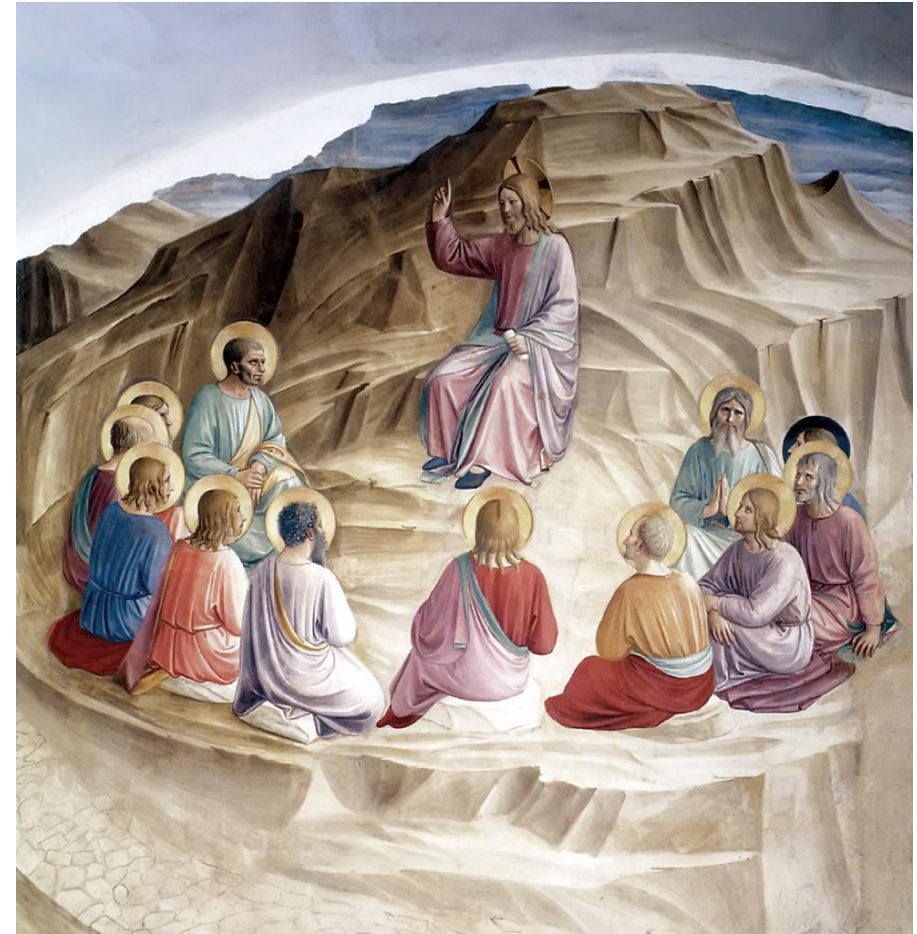
Overal brengt Jezus de boodschap dat de mensen tot inkeer moeten komen. Hij vergeeft de mensen hun zonden alsof hij God zelf is. De sabbat is voor Jezus niet heilig; hij gaat op deze dag door met prediken. De Farizeeërs, vrome Joden, hebben ook veel kritiek op de mensen waarmee Jezus zich omringt, waaronder prostituees en tollenaars. Jezus zegt hier echter over: "Ik ben gekomen om zondaars tot inkeer te brengen; heiligen hebben mij niet nodig". Volgens Jezus is iedereen voor God gelijk, of je nu rijk bent of arm. Om zijn ideeën duidelijk te maken aan mensen, vertelt Jezus verhalen, parabellen genaamd. Een bekende toespraak van Jezus is de Bergrede. Hierin spoort hij de mens aan zijn vijand lief te hebben. Niet de oude wet van Mozes moet gelden ("Oog om oog, tand om tand"), maar: "Degene, die u op de wang slaat, biedt hem ook uw andere wang" en "Degene, die uw mantel neemt, laat hem ook uw onderkleed nemen".

Maarten de Vos, 1596-1597

Het laatste publiekelijke wonder dat Jezus verricht is de opwekking van Lazarus. Vier dagen na de dood van deze man beveelt Jezus Lazarus uit zijn graf te herrijzen. Hierbij doet Jezus tevens de uitspraak: *“Ik ben de opstanding en het leven. Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft.”* Hiermee bedoelt Jezus dat hij namens God leven na de dood kan schenken.

Dit wonder overtuigt veel omstanders van het geloof in God, maar niet iedereen. Sommige omstanders gaan naar de hogepriesters, de Farizeeën, die vervolgens besluiten dat het afgelopen moet zijn met deze wondertekens, die zij zien als godslastering.

Fra Angelico, ca. 1440.

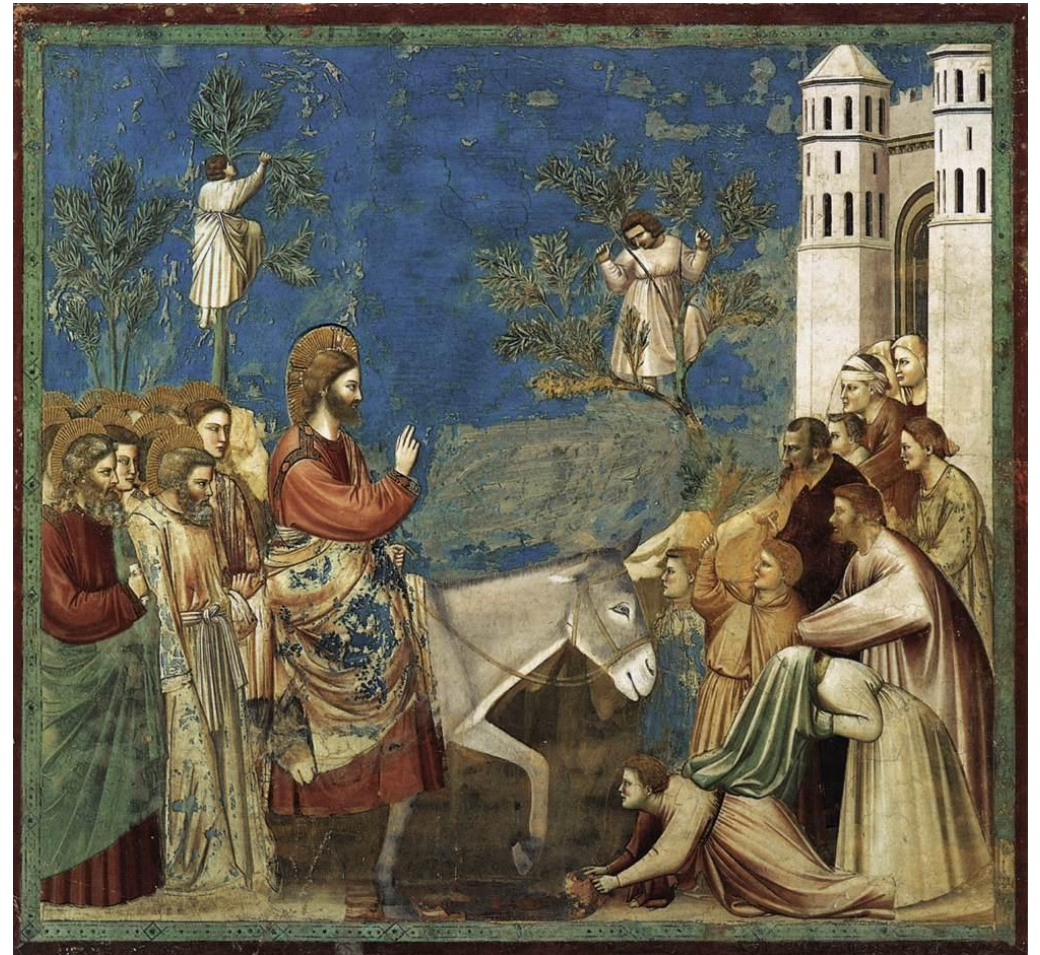
Jezus heeft na zijn doop 12 leerlingen om zich heen verzameld, die hem overal volgen. Zij worden de discipelen ('leerlingen') genoemd. Onder hen is onder meer de visser Simon, die door Jezus Petrus wordt genoemd, de tollenaar Levi, die de naam Mattheüs aanneemt, en de koopman Judas Iskariot. Jezus moet zijn discipelen met zorg hebben gekozen; zij zijn immers zijn vertrouwelingen. De discipelen zijn vrijwel allemaal van eenvoudige komaf en zuchten onder het Romeinse juk. Er vinden onderlinge ruzies plaats tussen de discipelen en zij begrijpen lang niet altijd de boodschap van Jezus, maar het charisma van hun leider houdt hen bijeen.

Na drie jaar prediken in Galilea en Judea vertrekt Jezus met zijn discipelen naar Jeruzalem. Volgens de Evangelieën weet hij dan al dat hij daar zal sterven. In Jeruzalem is het druk vanwege Pesach. Jezus trekt gezeten op een ezel de stad binnen. Hij wordt verwelkomd als de nieuwe koning David (een belangrijke koning van de Joodse koninkrijken uit het Oude Testament). Deze intrede in Jeruzalem wordt door de Christenen gevierd met Palmpasen, een week voor Pasen.

Meester van de Magdalenlegenden, ca. 1515

Eenmaal binnen de poorten van Jeruzalem, gaat Jezus naar de Tempel. In deze Tempel van Salomon hebben vroeger de Tien Geboden, die Mozes van Jahweh had ontvangen, gestaan. Om deze reden is de Tempel van Salomon het belangrijkste gebedshuis voor de Joden. Het is ook een ontmoetingsplek waar veel gehandeld wordt: er komen immers veel mensen samen. Dit is Jezus een doorn in het oog. Hij gaat de Tempel binnen en verjaagt op hardhandige wijze de handelaren, geldwisselaars en acrobaten. *"Mijn huis is een huis van gebed"*, roept hij, *"en jullie hebben er een rovershol van gemaakt"*. Hiermee geeft Jezus te kennen dat geloof boven alles gaat en rijkdom en aardse bezittingen dat geloof in de weg staan.

Giotto, ca. 1304

Jezus trekt zich op een avond terug op de Olijfberg. Wanneer de discipelen hem daar vinden, vertelt hij hen dat hij binnenkort zal sterven. Ook voorspelt hij dat de Mensenzoon terug zal keren op aarde voor het aanbreken van het Koninkrijk Gods. In een herberg gebruikt Jezus met zijn discipelen het Joodse paasmaal: het Laatste Avondmaal. Deze gebeurtenis wordt door de Christenen herdacht op Witte Donderdag. Jezus wast de voeten van zijn volgelingen om te laten zien dat iedereen gelijk is. Hij weet op dat moment al dat hij verraden zal worden door één van hen en dat zijn discipelen vervolgens zullen ontkennen hem gekend te hebben. Tijdens de maaltijd breekt hij het brood en spreekt: *"Dit is mijn lichaam dat voor u wordt prijsgegeven. Eet dit om mij te gedenken"*. Na de maaltijd laat hij een beker wijn rondgaan en spreekt: *"Deze beker is het Nieuwe Verbond. Het wordt bekrachtigd door mijn bloed dat voor jullie zal vloeien."* Tijdens kerkdiensten wordt dit Avondmaal herhaald met het drinken van wijn en het eten van een stukje brood (de hostie).

El Greco, ca. 1600

De Joodse leiders in Jeruzalem zijn bang dat de Romeinen alle Joden zullen uitmoorden, als ze horen van een leider waar iedereen achteraan loopt. Daarnaast voelen zij zich in hun eigen macht aangetast door Jezus die een andere vorm van geloof predikt. De Farizeeërs, onder leiding van Caiaphas, zoeken een manier om Jezus uit beeld te doen verdwijnen. Caiaphas besluit dat Jezus, nu hij in Jeruzalem is, 's nachts gearresteerd moet worden om verdere onrust en een eventuele Romeinse represaille daarvoor te voorkomen. Judas Iskariot verklaart zich bereid Jezus aan Caiaphas te verraden. Hij krijgt daarvoor 30 zilverstukken (ongeveer een jaarsalaris van een arbeider). Waarom Judas dit doet, is een groot raadsel.

Later op de avond trekt Jezus zich terug in de Hof van Getsemane, een olijfgaard op de Olijfberg. Daar wordt hij gevangen genomen. Judas groet Jezus aldaar met een kus (de Judaskus), waardoor hij aan Caiaphas laat zien wie Jezus is. Als Jezus gevangen genomen is, ontkent Petrus tot drie keer toe aan omstanders dat hij Jezus heeft gekend. Dit alles gebeurt voor de haan heeft gekraaid, precies zoals Jezus had voorspeld.

Duits Psalter ca. 1220-1240

Jezus wordt vanwege godslastering door de Joodse rechters veroordeeld tot de doodstraf. Hij wordt uitgeleverd aan de Romeinen, omdat alleen zij terechtstellingen mogen uitvoeren. De Romeinse stadhouder Pontius Pilatus ziet in Jezus geen gevaarlijke opstandeling. Met Pesach was het de gewoonte om gevangenen amnestie te verlenen. Pilatus laat de Joodse rechters daarom kiezen tussen Barabbas, een beruchte moordenaar, en Jezus. Tot zijn verbazing kiezen de rechters voor Barabbas om vrijgelaten te worden. Pilatus laat een kom water komen en zegt: "Doe wat u wilt. Ik was mijn handen in onschuld. Zijn bloed zal op uw hoofd neerkomen". Pilatus maakt hiermee duidelijk dat de Joden niet tegen de Romeinen in opstand moeten komen als zij het oneens zijn met de veroordeling van Jezus: het Joodse volk heeft immers zelf daarvoor gekozen. Pilatus besluit vervolgens dat Jezus gekruisigd zal worden.

Giotto 1304-1306

Voordat hij gekruisigd wordt, krijgt Jezus een doornenkroon opgezet en wordt hij door de legionairs mishandeld en bespot als koning der Joden. Hij moet zijn eigen kruis dragen naar een plek buiten Jeruzalem, de heuvel Golgotha, alwaar hij gekruisigd wordt in het bijzijn van zijn discipelen en zijn moeder Maria. Tijdens deze kruisweg valt Jezus driemaal. Onderweg wordt hij bijgestaan door zijn moeder en verschillende omstanders proberen zijn lijden te verlichten. Zo neemt Simon van Cyrene het kruis van Jezus over en draagt dit een deel van de route. Een vrouw genaamd Veronica, droogt het zweet van Jezus' gezicht. Volgens christenen is op deze doek vervolgens een afdruk komen te staan van het gezicht van Jezus. Deze 'doek van Veronica' wordt als heilig relikwie vereerd.

Peniarth manuscript, late 15^e eeuw

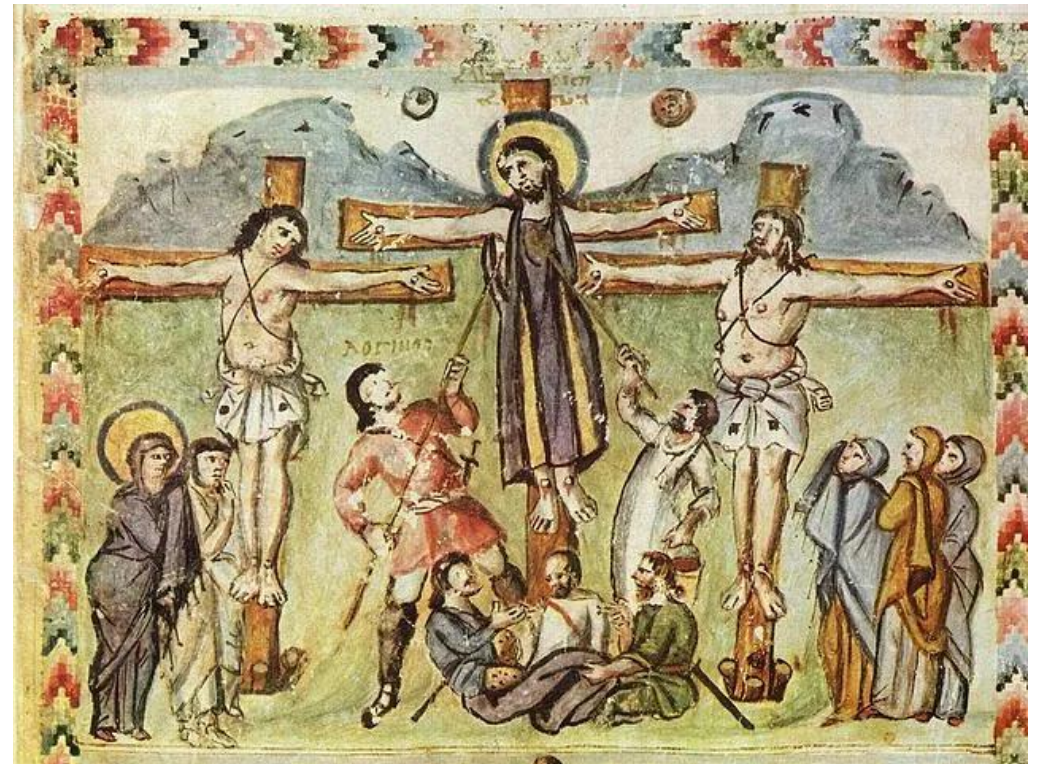

De kruisiging was een lange, pijnlijke verstikkingsdood, die alleen bij slaven en andere minderwaardige figuren werd toegepast. Boven het kruis plaatsen de Romeinen een bord met daarop INRI (Iesu Nazarensis Rex Iudorum, Jezus van Nazareth Koning der Joden). Aan het kruis genageld, krijgt een Romeinse soldaat medelijden met Jezus en biedt hem water aan op een spons op een stok. Een andere soldaat doorboort Jezus met zijn speer om te kijken of Jezus, die bewusteloos raakt, nog leeft. Ook wordt er door de Romeinse soldaten gedobbeld om de kleren van Jezus. Tijdens zijn doodstrijd lijkt het of er toch nog twijfel is bij Jezus, wanneer hij uitroept: "Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?". Maar vlak voor hij sterft, brengt hij nog uit: "Het is volbracht". Bij zijn dood wordt de hemel inktzwart en beeft de aarde. De dood van Jezus wordt herdacht op Goede Vrijdag.

Domenichino ca. 1610

Jezus wordt begraven in een rotsgraf. Na drie dagen komt Maria Magdalena, een volgeling en wellicht de geliefde van Jezus, bij het graf en ziet dat het graf geopend is en leeg. Jezus is opgestaan uit de dood! Dit wordt gevierd met Pasen. Niet veel later verschijnt Jezus aan haar en later aan zijn discipelen die uit Jeruzalem waren gevluht. Jezus geeft zijn discipelen de opdracht zijn boodschap te verspreiden onder de mensen. Zij zijn vanaf dat moment apostelen ('boodschappers').

Rabbula-evangeliën, ca. 586 na Chr.

Veertig dagen na zijn dood vaart Jezus vanaf de Olijfberg ten hemel. Dit wordt gevierd op Hemelvaartsdag. Jezus vertelt aan de apostelen dat de Heilige Geest hen zal helpen met de opbouw van de kerk. Ook zal de Heilige Geest hen helpen met het verspreiden van het evangelie: de boodschap van Jezus. Volgens de Bijbel zagen de apostelen hoe Jezus vervolgens omhoog werd geheven en een wolk Jezus meenam en uit het zicht deed verdwijnen.

Fra Angelico 1440-1442

Tien dagen daarna, tijdens Pinksteren, wordt de Heilige Geest over de apostelen uitgestort. De apostelen gaan in tongen spreken, dat wil zeggen in allerlei talen. Op deze manier zal de boodschap van Jezus gemakkelijk over de hele wereld verspreid kunnen worden.

15^e-eeuwse Bijbel

Volgens de Evangelien wordt op een dag Maria, de verloofde van de timmerman Jozef, bezocht door de aartsengel Gabriël, die haar mededeelt dat zij zwanger van de Heilige Geest zal worden en een zoon zal baren die de wereld van haar zonden zal verlossen. Deze gebeurtenis noemt men de Annunciatie: de aankondiging van de geboorte van Christus. In de kunsten wordt de Heilige Geest veelal afgebeeld als een duif. Jozef is niet zo blij met de zwangerschap van Maria; hij is immers niet de vader! In een droom wordt Jozef door een engel bezocht die hem vertelt dat alles goed is.

Hunter Psalter, ca. 1187.

Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Tijd zal het leren.

Dit materiaal, of delen daarvan, mag worden gebruikt voor educatieve doeleinden en/of onderzoek, graag met verwijzing naar www.tijdzalhetleren.nl.

Het materiaal, of delen daarvan, mogen niet worden verkocht of op welke wijze dan ook voor commerciële doeleinden worden gebruikt. (CC BY-NC-SA)